

LA CRÍTICA DE HUME AL CONCEPTE DE 'CAUSALITAT'

HUME VA CRITICAR LA CONCEPCIÓ TRADICIONAL DEL CONCEPTE DE 'CAUSA' I ESPECIALMENT LA POSSIBILITAT DE CONÈIXER AQUEST CONCEPTE A PRIORI, AIXÍ COM LA CONCEPCIÓ (ARISTOTÈLICA I RACIONALISTA) SEGONS LA QUAL HI HA UN LLIGAM REAL I NECESSARI ENTRE LA CAUSA I L'EFECTE.

Per a molta gent la causalitat ('tot el que comença a existir té una causa') sembla un mecanisme obvi, evident per si mateix. Però una de les tesis més originals de Hume és la que posa en qüestió aquesta intuïció del sentit comú. Segons Hume la causalitat és tan sols una creença, fonamentada en els mecanismes psicològics de la ment.

CRÍTIQUES DE HUME A LA CONCEPCIÓ TRADICIONAL DE CAUSALITAT	
CONCEPCIÓ TRADICIONAL	CONCEPCIÓ DE HUME
Són vàlides quatre causes: material, formal, eficient i final	L'única causa és l'eficient; les altres no l'hi interessen
Tenim possibilitat de coneixement a priori i podem conèixer la causalitat	No existeix cap coneixement a priori. Tot coneixement prové únicament de l'experiència
La nostra creença en la causalitat es fonamenta en la raó	La nostra creença en la causalitat prové de l'hàbit i el costum
Les relacions causals descriuen relacions reals entre coses	És la nostra ment la que suposa l'existència d'aquestes relacions. En realitat només coneixem la successió reiterada de fenòmens.
Si A es causa de B, en A ha d'existir un poder, energia o força per causar B i A sempre i necessàriament ha de causar B	Com que el contrari de qualsevol qüestió de fet sempre és possible, no és contradictori que les causes tinguin efectes diferents al que hem experimentat fins ara.
El principi de causalitat ("tot el que succeeix té una causa") és objectivament cert i necessari	El principi de causalitat no és objectivament cert ni es pot demostrar
Amb el concepte de causa es poden justificar els conceptes metafísics (Jo, Déu, Món)	Es podria acceptar que la reiteració d'experiències en el món físic ens porta creure en la causalitat, però això no té aplicació en els conceptes metafísics

Disposar del concepte de 'causa' ens és fonamental tant si volem fer ciència com si es tracta de viure en la vida quotidiana. La ciència precisament el que fa és cercar les causes dels fenòmens. A més, en la vida de cada dia tendim a creure que allò que ha succeït en el passat tendirà a repetir-se en el futur. De fet el que podem esperar sobre el futur està molt determinat per les nostres inferències causals: sense causes físiques, psíquiques, etc., sembla que el món se'ns torna incompreensible.

La filosofia clàssica, abans de Hume, donava per suposades quatre tesis sobre la causalitat:

- 1.-** Hi ha quatre causes de les coses (material, formal, eficient i final), tal com havia defensat Aristòtil.
- 2.-** La causalitat la podem conèixer 'a priori': si una cosa ha succeït repetidament en el passat, també s'esdevindrà en el futur en les mateixes circumstàncies.
- 3.-** La causalitat s'origina en una certa potència o capacitat intrínseca de les coses mateixes. És a dir, no depèn d'una construcció mental l'observador sinó de la realitat mateixa.
- 4.-** Les lleis causals són objectives (estan en el món, no en la ment) i la raó les pot entendre.

EL QUE PENSA HUME SOBRE LA CAUSALITAT

El que fa Hume és, estrictament, mostrar a partir de l'observació empírica que aquestes tesis tradicionals no són correctes. Ell proposa repensar la causalitat des de l'anàlisi empírica i arriba a les següents conclusions.

- 1.-** Per a Hume la causalitat és una relació que estableix la ment, a partir dels mecanismes psicològics de l'hàbit i el costum. L'hàbit, com a disposició mental producte d'una experiència reiterada es troba en la base de les nostres creences sobre el futur. És per un costum repetit que creiem que si una cosa ha succeït en el passat es repetirà en el futur.
- 2.-** Les relacions causals no poden ser conegudes a priori. És a dir, per simple raonament, sense experiència, mai no podem descobrir causes i efectes. Així, per exemple per molt que analitzem la noció de 'foc' no hi trobarem inclosa la noció de 'dolor'. Les relacions causals no són relacions entre idees, el nostre coneixement sobre les causes és només una qüestió de fet. I el contrari d'una qüestió de fet, sempre és possible.
- 3.-** El nostre coneixement empíric sobre la causalitat es limita a copsar que hi ha una reiterada successió temporal de fenòmens entre A i B però això no ens autoritza a dir que A és causa de B.
- 4.-** Quan afirmem que hi ha causalitat no tenim experiència de tots el casos possibles en què després de A es produeix B. El que anomenem 'causalitat' no és una connexió necessària sinó una 'connexió suficient', és a dir, reiterada.
- 5.-** Hi ha una sèrie de mecanismes psicològics que ens fan creure en l'existència de la causalitat. Els mecanismes psicològics pels quals creiem en la causalitat són tres:
 - a.-** La contigüitat d'espai i temps entre la causa i l'efecte.

b.- La prioritat temporal, perquè la causa és sempre anterior a l'efecte.

c.- La conjunció constant entre la causa i l'efecte.

En definitiva: una cosa és acceptar el principi de causalitat en la vida quotidiana per raons de costum, d'eficàcia o utilitat i una altra de molt diferent és considerar-lo cert.

Però: per què Hume necessita discutir la noció de 'causa'?

Bàsicament per dues raons:

a.- Si acceptéssim el principi de causalitat ens caldria acceptar idees que no tenen un correlat en l'experiència fàctica (jo, Déu, Món) i seria justificable que Déu fos causa del món.

b.- A més, la causalitat és incompatible amb el principi de la còpia ('només és veritat aquella idea que sabem de quina impressió prové').